Ålands landskapsregering

Asiakirjan nimi	Kirjeen nro
KIRJELMÄ	190 S3
Asian nro	Päiväys
ÅLR 2021/9876	18.11.2021

Viite
5.11.2021 päivätty muistioluonnoksenne

Yhteyshenkilö
Knut Lönnroth, +358 (0)18 25000 (vaihde)
knut.lonnroth@regeringen.ax

Sosiaali- ja terveysministeriö
PL 33
FIN-00023 VALTIONEUVOSTO

kirjaamo@stm.fi

Asia

Kirjelmä sosiaali- ja terveysministeriön muistioluonnoksesta terveysturvallisista toimenpiteistä Ahvenanmaan ja Ruotsin välisessä liikenteessä

Maakunnan hallituksen virkamiehiä kutsuttiin 16.10.2021 suulliseen kuulemiseen sosiaali- ja terveysministeriön muistioluonnoksesta koskien terveysturvallisuustoimenpiteitä Ahvenanmaan ja Ruotsin välisessä liikenteessä.

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 33 §:n mukaan valtioneuvoston tulee hankkia maakunnan hallituksen lausunto ennen sellaisten säädösten antamista, jotka koskevat pelkästään maakuntaa tai joilla muuten on erityistä merkitystä maakunnalle. Kirjallinen aineisto huomioon ottaen ja siltä kannalta, miten tärkeää on, että ministeriö ennen kokousta ymmärtää maakunnan hallituksen kannan, maakunnan hallitus on päättänyt esittää näkemyksensä asiasta kirjallisesti kokoukseen osallistumisen sijaan. Maakunnan hallituksella on kuitenkin jatkossa valmius osallistua asiaa koskevaan kokoukseen, ja se esittää, että sekä oikeusministeriölle että oikeuskanslerinvirastolle annettaisiin mahdollisuus osallistua kokoukseen.

Muistioluonnoksessa on sellaisia virheitä, että se on laadittava uudelleen. Päätelmä, jonka mukaan ahvenanmaalaisilla ei ole erityistä asemaa elinkeinon harjoittamista ja kulttuuria koskevien oikeuksien suhteen, on ristiriidassa Ahvenanmaan itsehallintolain ja koko itsehallinnon tavoitteen kanssa, joka on ahvenanmaalaisten ruotsin kielen, kulttuurin ja paikallisten perinteiden säilyttäminen. Sen lisäksi, että muistiossa ei ole otettu huomioon Ahvenanmaan itsehallintolakia, siitä on jätetty pois myös 27.6.1921 tehty Ahvenanmaan sopimus, jonka mukaan: *”1. Päättäen vakuuttaa ja taata Ahvenanmaan saarten väestölle sen ruotsalaisen kielen, sivistyksen ja paikallisten perintätapojen säilyttämisen sitoutuu Suomi ensi tilassa sisällyttämään Ahvenanmaan itsehallinnosta toukokuun 7 (on oleva 6) päivänä 1920 annettuun lakiin seuraavat takeet: […]”*. Lisäksi maakunnan hallitus katsoo, että sosiaali- ja terveysministeriö ei ole käsitellyt asiaa ajallisesti asianmukaisella tavalla. Tämä oli tarkoitettu pikaselvitykseksi, ja maakunnan hallitukseen otettiin yhteyttä nyt vasta kuukauden kuluttua.

Sosiaali- ja terveysministeriö esittää muistioluonnoksessa, että tartuntatautilain (1227/2016) 16 c §:n 2 momentin nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa käytettäviä epidemiologisia kriteerejä tulee jatkossa tulkita siten, että Ahvenanmaan naapureina olevat Ruotsin rajakunnat vapautetaan todistus- ja testausvelvoitteista samoin perustein kuin pohjoisessa sijaitsevat rajakunnat. Samalla sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että asetuksenantovaltuus on sidottu vain covid-19-taudin ilmaantuvuuteen ja virusmuunnoksen levinneisyyteen, joten asetuksessa ei voida ottaa huomioon muita vapautusperusteita. Tätä selvennetään edelleen määrittelemällä seuraavat kriteerit maiden ja alueiden sisällyttämiselle asetukseen: covid-19-tapausten ilmaantuvuus suhteessa väkilukuun on seurantajakson aikana alle 25 tapausta 100 000 asukasta kohden, positiivisten covid-19-testitulosten osuus ei ole suurempi kuin Suomen eri alueilla raportoitujen positiivisten testien osuus ja virusmuunnoksen leviäminen ei aiheuta erityistä riskiä covid-19-epidemian leviämisestä Suomeen. Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että Ahvenanmaan naapureina olevien Ruotsin rajakuntien sekä Ruotsin ja Norjan puolella olevien pohjoisten rajakuntien vapauttamiselle todistus- ja testausvelvoitteista ei tällä hetkellä ole olemassa laillista perustetta niiden rajakuntastatuksen perusteella.

Tästä huolimatta sosiaali- ja terveysministeriön muistioluonnoksessa todetaan, että Ruotsin ja Norjan pohjoisille rajakunnille on aiemmin tehty poikkeuksia juuri rajakuntastatuksen perusteella. Myös maakunnan hallitus totesi lausunnossaan (14.10.2021, ÅLR 2021/8893), että Norjan rajakunnat jätettiin lukuun ottamatta valtioneuvoston 15.10.2021 antamassa asetuksessa, vaikka niiden 14 päivän ilmaantuvuus ylitti 25/100 000. Maakunnan hallitus totesi kirjeessään (2.9.2021, ÅLR 2021/7486), joka koski valtioneuvoston asetusta poikkeuksista velvollisuudesta esittää covid-19-todistus tai osallistua covid-19-testiin (804/2021, annettu 31.8.2021), että valtioneuvosto oli mainitussa asetuksessa tehnyt kaikkia neljää Ruotsin ja Suomen välisellä maarajalla sijaitsevaa Ruotsin rajakuntaa koskevan poikkeuksen, vaikka tuolloin vain yksi niistä alitti tuolloin käytetyn raja-arvon (10 tautitapausta 100 000 asukasta kohden viimeisten 14 päivän aikana). Näin ollen on selvää, että myös muita tekijöitä otettiin huomioon, kun pohjoisella rajalla sijaitsevat Ruotsin ja Norjan rajakunnat vapautettiin todistus- ja testausvelvoitteista. **Maakunnan hallitus toteaa, että valtioneuvoston 31.8.2021 sekä 15.10.2021 antamat asetukset ovat ristiriidassa tartuntatautilain 16 c §:n 2 momentin mukaisen asetuksenantovaltuuden kanssa.**

Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdotti 13.10.2021 antamassaan mietinnössä, että tartuntatautilain (1227/2016) 16 §:n 2 momentin asetuksenantovaltuutta koskevaa perussäännöstä täsmennettäisiin lisäämällä säännökseen maininta covid-19-taudin ilmaantuvuudesta säännöksessä tarkoitetussa maassa tai alueella suhteessa covid-19-taudin ilmaantuvuuteen Suomessa tai virusmuunnoksen leviämiseen (StVM 25/2021 vp). Jos ilmaantuvuutta koskeva raja asetetaan Suomen ilmaantuvuuslukua alemmaksi, eroavuus ei saa olla merkittävä. Sosiaali- ja terveysministeriön muistioluonnoksessa

ehdotetaan, että ilmaantuvuuden raja-arvo olisi edelleen 25/100 000 viimeisten 14 päivän aikana. Suomen 14 päivän ilmaantuvuus on nyt noin 200/100 000. Ehdotettu raja-arvo olisi siis noin kahdeksasosa Suomen ilmaantuvuudesta, mikä on merkittävä eroavuus. **Maakunnan hallitus toteaa, että sosiaali- ja terveysministeriön muistioluonnos ei ole sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön mukainen.**

ECDC:n mukaan 14 päivän ilmaantuvuus viikoilla 44–45 vuonna 2021 oli huomattavasti alhaisempi Ruotsissa (80/100 000) kuin Suomessa (200/100 000). Covid-19-taudin aiheuttamien kuolemien määrä oli samalla ajanjaksolla 2/1 000 000 Ruotsissa ja 13/1 000 000 Suomessa. Positiivisten testien osuus oli samaa luokkaa Ruotsissa ja Suomessa. Maiden välistä eroa ilmaantuvuudessa ei voi selittää tehtyjen testien lukumäärän erolla. **Maakunnan hallitus toteaa, että ehdotetut poikkeuksia koskevat kriteerit ovat ristiriidassa EU:n yhteisten periaatteiden kanssa, joiden mukaan Ruotsista matkustavat henkilöt tulisi vapauttaa velvollisuudesta esittää covid-19-todistus ja käydä covid-19-testissä Suomeen saapuessaan.**

Maakunnan hallitus on aiemmin kertonut Ahvenanmaalle saapuneiden matkustajien testaamisesta 12.7.2021 alkaen saaduista kokemuksista (ks. edellinen lausunto) sekä siitä, että testauksella ei arvioida saavutetun havaittavissa olevia myönteisiä vaikutuksia. Tämä arvio säilyy ennallaan myös, kun seurantaa on päivitetty kaikkia 17.10.2021 mennessä tehtyjä testejä koskevilla tiedoilla.

Muilta osin viitataan maakunnan hallituksen aiemmin asiassa antamiin lausuntoihin ÅLR 2021/7486 (2.9.2021) ja ÅLR 2021/8893 (14.10.2021) sekä perustuslakivaliokunnan lausuntoon PeVL 35/2021 vp ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöön StVM 25/2021 vp.

Yhteenvetona maakunnan hallitus toteaa, että tartuntatautilaki ei tue tiettyjen rajakuntien vapauttamista todistus- ja testausvelvoitteista rajakuntastatuksen perusteella. Lisäksi maakunnan hallitus toteaa, että 25/100 000:n raja-arvo on ristiriidassa sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön kanssa. Maakunnan hallitus katsoo, että ainoa tartuntatautilain kanssa sopusoinnussa oleva toimenpide olisi tehdä koko Ruotsia koskeva poikkeus velvollisuuteen esittää covid-19-todistus ja käydä covid-19-testissä Suomeen saavuttaessa. Maakunnan hallitus on 16.11.2021 ottanut yhteyttä oikeuskansleriin asiaa koskien.

Varamaaneuvos Harry Jansson

Ministeri Annette Holmberg-Jansson

TIEDOKSI Ahvenanmaan maakuntapäivät, itsehallintopoliittinen lautakunta, susanne.eriksson@lagtinget.ax
Valtioneuvoston kanslia, kirjaamo@vnk.fi
Thomas Blomqvist, pohjoismaisesta yhteistyöstä vastaava ministeri, thomas.blomqvist@gov.fi
Anna Hallberg, pohjoismaisesta yhteistyöstä vastaava ministeri, anna.hallberg@gov.se
Heidi Kaila, Valtioneuvoston kanslia, heidi.kaila@gov.fi
Anne Kumpula, sosiaali- ja terveysministeriö, anne.kumpula@gov.fi
Viveca Arrhenius, sosiaali- ja terveysministeriö, viveca.arrhenius@gov.fi
Oikeuskanslerinvirasto, kirjaamo@okv.fi
Mikaela Nylander, oikeusministeriö, mikaela.nylander@gov.fi
Mats Löfström, kansanedustaja, mats.lofstrom@eduskunta.fi
Claes Hammar, Ruotsin pääkonsuli Ahvenanmaalla, claes.hammar@gov.se
Janina Groop-Bondestam, oikeusministeriö, janina.groop-bondestam@gov.fi
Noora Löfström, Valtioneuvoston kanslia, noora.lofstrom@gov.fi